

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 464/2024
15.05.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ..., ВВ из ..., ГГ из ..., ДД из ... и ЂЂ из ..., чији је заједнички пуномоћник Филип Домазет, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство унутрашњих послова, Дирекција полиције, Четврти одред жандармерије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Нишу, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 2094/2023 од 19.10.2023. године, у седници одржаној 15.05.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж1 2094/2023 од 19.10.2023. године, тако што **СЕ ОДБИЈА**, као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Нишу П1 2061/22 од 08.03.2023. године исправљена решењем истог суда од 13.07.2023. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцима солидарно накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 238.973,55 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу П1 2061/2022 од 08.03.2023. године исправљеном решењем истог суда од 13.07.2023. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима на име додатка на плату по основу приправности за период од марта 2014. године до октобра 2016. године исплати и то: АА из ... 179.869,37 динара, ББ из ... 132.219,62 динара, ВВ из ... 203.601,09 динара, ГГ из ... 103.663,28 динара, ДД из ... 199.764,83 динара и ЂЂ из ... 174.459,46 динар и то појединачно наведене месечне новчане износе са законском затезном каматом почев од доспелости сваког појединачног износа до исплате (све ближе означено и опредељено овим ставом изреке). Ставом другим изреке, тужена је обавезана да у корист тужилаца на напред наведене месечне износе из става првог изреке ове пресуде, изврши уплату доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, доприносе за здравствено осигурање Републичком фонду за здравствено осигурање и доприносе за случај незапослености Националној

служби за запошљавање. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка у укупном износу од 1.161.910,00 динара, са законском затезном каматом на износ од 1.065.750,00 динара, почев од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 2094/2023 од 19.10.2023. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Основног суда у Нишу П1 2061/22 од 08.03.2023. године, исправљена решењем истог суда од 13.07.2023. године, тако што је одбијен као неоснован, тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се обавезе тужена да им за период од марта 2014. године до октобра 2016. године, на име неисплаћеног додатка на плату по основу приправности исплати тражене износе, са припадајућом законском затезном каматом. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се тужена обавезе да на тражене новчане износе разлике између исплаћене и припадајуће увећане зараде, као основице, изврши уплату доприноса за обавезно социјално осигурање запослених и то Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, Републичком фонду за здравствено осигурање и Националној служби за запошљавање, по стопама које буду важиле на дан уплате. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужиоцима солидарно накнади трошкове парничног поступка у износу од 611.941,00 динара, са законском затезном каматом на износ од 556.750,00 динара, од дана извршности пресуде до исплате, док је део захтева тужилаца за накнаду трошкова парничног поступка преко досуђеног износа до износа од 1.161.910,00 динара, одбијен као неоснован. Ставом четвртим изреке, тужиоци су обавезани да солидарно исплате туженој трошкове парничног поступка у износу од 18.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиоци су изјавили благовремену ревизију због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду применом одредбе члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку -ЗПП („Сл. гласник РС“ бр. 72/11... 18/20 и 10/23 - други закон), па је утврдио да је ревизија тужилаца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су у радном односу код тужене, на неодређено време, на радним местом у Нишу, у седишту Четвртог одреда жандармерије. У утуженом периоду од марта 2014. године до октобра 2016. године тужиоци су били радно ангажовани у периодима од по 15 дана у Копненој зони безбедности (КЗБ), на обезбеђењу административне линије. Радно време им је за време боравка у Копненој зони безбедности евидентирано као осмочасовно радно време, при чему је њихово радно ангажовање, уствари, било 24 часа дневно (након обављања редовних обавеза у оквиру редовног радног времена од 8 сати у наредних 16 сати били су у стању приправности, забрањено им је удаљавање од објекта, а нису им издавани посебни налози за режим приправности) пошто су заправо све време били у униформама, у стању приправности, а то време им није приказано кроз евиденцију часова рада. За време 15 дана боравка у КЗБ, тужиоци нису могли да напуштају базу,

јер су 24 часа били на располагању послодавцу, све време у униформи и у обавези да се по позиву надлежног старешине у јаве на задатак односно на интервенцију у случају евентуалног напада на патролу, објекат или мештане. За то време тужени послодавац им је плаћао осмочасовно радно време, а писмене наредбе за приправност им нису издаване, већ само усмене наредбе претпостављеног. У редним листама које је доставила тужена, ангажовање и боравак тужилаца у Копненој зони безбедности означен је ознаком "З". Висину спорног потраживања тужилаца првостепени суд је утврдио на основу обрачуна судског вештака економско-финансијске струке имајући у виду евиденцију коју је тужена доставила (редне листе), а у којој су означени периоди када су тужиоци боравили и били ангажовани у копненој зони безбедности. Вештак је обрачунао по 16 сати приправности за сваки дан боравка у КЗБ за сваког тужиоца појединачно те је за ове сате извршио обрачун додатка на плату у висини до 10% од основне плате.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужилаца, имајући у виду њихове исказе и исказе свих сведока у односу на њихове активности у бази у Копненој зони безбедности, при утврђеној чињеници да њихов боравак представља извршење посебног задатка. Првостепени суд је закључио да тужена није имала обавезу да издаје посебне налоге за стање приправности јер је Прављник који регулише приправност ступио на снагу 10.03.2017. године након спорног периода док не постоји правни основ да се приправност регулише кроз теренски додатак из којих разлога је усвојен тужбени захтев тужилаца. Оцена је првостепеног суда је да је од стране туженог у спорном периоду тужиоцима причињена штета, јер није на правилан начин вреднован њихов рад, и кроз плату исказан новчани еквивалент за њихово целокупно ангажовање, пошто им припада право на увећање плате по основу приправности, будући да је изведеним доказима утврђено да су тужиоци, у спорном периоду, током боравка у копненој зони безбедности били од стране туженог послодавца стављени у стање стално потребног стања спремности да, на позив надлежног старешине, предузме интервенцију, радњу, контакт или сличну активност. Пошто су тужиоци за време боравка у КЗБ, по истеку редовних осам сати рада, били ангажовани по усменом налогу претпостављеног и у стању активне приправности, првостепени суд је закључио да је тужена дужна да тужиоцима накнади предметну штету.

Другостепени суд није прихватио правно становиште првостепеног суда, налазећи да на основу одредбе члана 137. Закона о полицији ("Службени гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 ... 92/2011), и члана 7. Посебног колективног уговора за полицијске службенике ("Службени гласник РС", бр. 22/2015), који је ступио на снагу 07.03.2015. године, недвосмислено произлази да полицијски службеник може бити стављен у приправност само на основу посебног распореда приправности за рад или писменог налога за приправност који сачињава непосредни руководилац, а у којем између осталог, мора бити наведено име полицијског службеника који је распоређен на тим радним местима, назив радног места за које се одређује приправност за рад, као и трајање приправности, што је оправдано и самом природом таквог режима рада јер је приправност облик ванредног ангажовања полицијских службеника ван радног времена, привременог карактера и примењује се само изузетно у краћем временском периоду. Тужиоци нису добијали писане налоге за ступање у режим приправности, па се по мишљењу другостепеног суда, не може сматрати да су они у спорном периоду

били у стању приправности и да им припада додатак на плату, па је усвојио жалбу тужене и преиначио првостепену пресуду тако што је одбио тужбени захтев тужилаца.

По оцени Врховног суда, другостепени суд је преиначењем првостепене пресуде погрешно применио материјално право.

Закон о полицији ("Службени гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 ...92/2011), у одредби члана 147.а) став 1. тачка 5. подтачка 4., прописује да запослени има право на додатак на плату: за додатно оптерећење на раду, за дежурство ван радног времена (приправност) – 10% од основне плате. У одредби члана 137. истог Закона, прописано је да полицијском службенику због отежаних услова рада, природа послова и одговорности за обављање послова, стаж осигурања рачуна се у увећаном трајању у складу са посебним законом. Отежаним условима рада у смислу овог рада сматрају се: 1) повећана опасност за живот и здравље; 2) обављање послова дуже од утврђеног радног времена услед непредвидивих задатака; 3) нередовност у раду, односно рад у неправилним временским циклусима и слично; 4) рад за државне празнике и у нерадне дане; 5) приправност (на радном или другом радном месту или у стану према налогу надређеног полицијског службеника) и слични видови активног и пасивног дежурства.

Одредбом члана 7. Посебног колективног уговора за полицијске службенике ("Службени гласник РС", бр. 22/2015), који је ступио на снагу 07.03.2015. године, предвиђено да је полицијски службеник у обавези сталне приправности када околности посла и задатка то захтевају. Приправност подразумева обавезу полицијског службеника да се по писаном налогу руководиоца налази у стању сталног потребног степена спремности која омогућава да се полицијски службеник одазове на позив послодавца и стави на располагање на месту рада на другом месту које одреди послодавац или предузме интервенцију, радњу, контакт или сличну активност по налогу послодавца. Време ефективног рада по позиву рачуна се као прековремени рад. На основу одредбе члана 12. став 1. тачка 5. алинеја 4. тог Пословника, предвиђено је да полицијски службеник има право на додатак на плату за дежурство ван радног времена - приправност од 10% од основне плате.

Закон о полицији ("Службени гласник РС", бр. 6 од 28. јануара од 2016. године) у одредби члана 154. прописује да је полицијски службеник дужан у обављању полицијских послова, да ради по посебном распореду рада (дневном или недељном) које одређује непосредни руководиоца. Непосредни руководиоца из става 1. овог члана дужан је да обавести полицијског службеника о распореду и промени распореда радног времена најмање 24 сата пре промене распореда радног времена (став 2.). Посебан распоред рада у смислу става 1. овог члана подразумева, између осталог, под тачком 7. и приправност за рад. На основу одредбе члана 156. истог Закона, полицијски службеник је у обавези приправности када околности посла и задатка то захтевају, при чему приправност, у смислу тог Закона, подразумева стање спремности одазива на позив непосредног руководиоца или лица овлашћеног за долазак на рад. Према одредби члана 187. истог Закона, полицијски службеник остварује право на увећану плату за приправност за сваки сат приправности у висини од 10% вредности радног сата основне плате.

У конкретном случају, тужиоци су обављајући рад код послодавца, боравили у Копној зони безбедности где су констатно имали обавезу да буду у стању

спремности, тј. борбене готовости, пошто су се налазили на извршењу посебног задатка обезбеђивања и одржавања мира на простору копнене зоне безбедности дуж административне линије са Косовом и Метохијом, а тужена тужиоцима није вредновала приправност нити је вршила исплату додатка на плату по том основу. По истеку редовних осам сати рада, за све време трајања приправности, тужиоци су били ангажовани, по усменом налогу претпостављеног, ван круга базе, у униформама и под опремом.

Код тако утврђеног чињеничног стања, следи да је правилан закључак првостепеног суда да је тужена дужна да тужиоцима исплати накнаду на име приправности, пошто она није пружила ниједан доказ из ког би суд евентуално могао утврдити другачије чињенично стање и изведе другачији чињенично правни закључак о ангажовању тужилаца у утуженом периоду, у стању приправности. Закључак другостепеног суда да се не може сматрати да су тужиоци у спорном периоду били у стању приправности за који им припада додаток на плату због тога што не постоји писани налог руководиоца нити доказ да су тужиоци, по посебном распореду рада, у спорном периоду, били ванредно ангажовани, односно да су се налазили у стању приправности, заснован је на погрешној примени материјалног права. Наиме, прописи важећи у утуженом периоду до доношења ПКУ за полицијске службенике који је ступио на снагу 07.03.2015. годније нису предвиђали обавезу постојања писаног налога за приправност, већ приправност подразумева обавезу полицијског службеника да се одазове на позив послодавца и стави на располагање на месту рада или на другом месту које одреди послодавац. Изведеним доказима првостепени суд је утврдио да је за радно ангажовање тужилаца, у смислу приправности постојао усмени налог њихових непосредних руководиоца. Та пракса је настављена у конкретном случају и након доношења цитираног општег акта. То што полицијски службеник може бити стављен у приправност само на основу посебног распореда приправности за рад или налога за приправност који сачињава непосредни руководиоца, у смислу нове законске регулативе и у цитираном ПКУ не значи да је на тужиоцима био терет доказивања чињенице постојања посебног распореда приправности за рад којим су они били обухваћени. Супротно томе, у ситуацији када су тужиоци тврдили и доказали да су у утуженом периоду, били у стању приправности, по основу усмених налога својих непосредних руководиоца, на туженој, која ту чињеницу оспорава, је био терет доказивања постојања посебног распореда приправности за рад у утуженом периоду, а ту чињеницу тужена није доказала. Због тога тужиоци основано у ревизији указују на погрешну примену материјалног права.

Правилна је и одлука првостепеног суда о трошковима парничног поступка, јер је донета правилном применом одредбе члана 153. став 1. и 154. Закона о парничном поступку.

Из изложених разлога, Врховни суд је применом одредбе члана 416. став 1. ЗПП донео одлуку као у ставу првом изреке.

Тужиоци су успели у ревизијском поступку па им припада право на накнаду трошкова тог поступка, који обухватају трошкове на име ангажовања пуномоћника, адвоката, за састав ревизије од 63.000,00 динара (за заступање шест тужилаца), применом важеће Адвокатске тарифе и на име судских такси на ревизију од 78.473,55 динара и одлуку по ревизији од 97.500,00 динара, применом важеће Таксене тарифе.

Из тих разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу другом изреке донео применом одредбе члана 165. став 2. Закона о парничном поступку.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић